

PROJECTE PER A LA RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA DE LA LLUITA ANTIFRANQUISTA A TERRASSA (1939-1979)

Origen del projecte

El Centre d'Estudis Històrics de Terrassa (CEHT) ha iniciat aquest any 2005 un projecte per a la recuperació de la memòria històrica de la lluita antifranquista. El projecte ha estat encarregat al **CEHT** per l'**Ajuntament de Terrassa** i la **Comissió Cívica per a la Recuperació de la Memòria Històrica**.

El projecte va ser presentat (en roda de premsa) per la regidora de Cultura, Mercè Corbera, el dilluns 27 de desembre del 2004, una vegada aprovada la proposta de treball realitzada pel CEHT. La seva aprovació neix d'un acord plenari de la Comissió Cívica del 3 de desembre del 2002 i va ser aprovat pel ple municipal el 2 de desembre de 2004. El conveni per al desenvolupament dels treballs tècnics, que va ser signat per l'alcalde de Terrassa, Pere Navarro i Morera, i la presidenta del CEHT, Beda Martínez, el 21 d'abril del 2005, disposa d'un pressupost inicial de 100.000 euros i té previst finalitzar les seves tasques d'investigació i de divulgació l'últim trimestre de l'any 2006.

El projecte ha estat considerat un model de treball molt interessant, car és resultat de la coordinació entre el món institucional democràtic (Ajuntament), la societat civil (Comissió Cívica) i els professionals de la història de Terrassa (CEHT). El grup de treball de recerca i divulgació està format pels historiadors terrassencs i membres del CEHT Lourdes Plans i Campderrós, José Luis Lacueva i Moreno, Josep Palau i Orta i Manuel Márquez i Berrocal (coordinador del treball).

El projecte d'investigació i de divulgació s'ha plantejat assolir quatre tasques fonamentals:

1. Recopilació de la documentació sobre la lluita antifranquista i realització d'un conjunt d'entrevistes (enregistrades en DVD).
2. Publicació d'un llibre que reculli el resultat de tota la investigació.
3. Realització d'una exposició de divulgació del treball.
4. Confecció d'un document audiovisual de 60 minuts.

La ciutat de Terrassa i el Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, com a agent professional, volen fer memòria de la important lluita antifranquista que hi va haver a la població i alhora recordar els ciutadans que van combatre la dictadura durant el període 1939-1979. Al projecte hi té un paper fonamental el CEHT, que ha posat a disposició de la ciutat els investigadors i el seu ampli fons documental de l'època. La idea de recuperar la memòria antifranquista va sorgir el 2001 (amb la concessió de la Medalla de la Ciutat a Antoni Casas) i d'aquí es va crear la Comissió Cívica per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Terrassa, comissió integrada per ciutadanes i ciutadans de diferents àmbits, com el moviment obrer, el veïnal, el de

joves, els partits polítics, els moviments feministes i associacions culturals, entre d'altres.

El projecte del llibre pretén que la memòria històrica no caigui en l'oblit dels ciutadans. Per això és molt important que tots els ciutadans que tinguin documents o la seva pròpia memòria treguin a la llum aquests coneixements. En aquest sentit, els historiadors del Centre d'Estudis Històrics encarregats de l'elaboració de la investigació realitzarem un treball professional on es donaran totes les versions dels fets, però dedicant una atenció especial a la de la gent que va participar de forma anònima en la lluita per les llibertats. Alhora, volem garantir que el treball sigui accessible a tota la població, amb una especial atenció als joves i als nouvinguts.

Plantejament general

Terrassa ha tingut històricament un capital humà extraordinari, un impressionant actiu antifranquista. Un impressionant actiu social construït a base de grans sacrificis i d'una enorme generositat de molta gent implicada en la lluita per la recuperació de les llibertats democràtiques, nacionals i per la justícia social anorreades pel règim franquista.

En l'actualitat, aquesta lluita i aquest esforç semblen haver quedat oblidats per les noves generacions. Unes noves generacions que frueixen del benestar social que d'altres van aconseguir amb el seu enorme sacrifici i el seu generós esforç, però que desconeixen les històries personals i col·lectives que ho van fer possible. Tot i que aquest deute històric mai no es podrà saldar, la societat terrassenca no es pot permetre el luxe de tancar els ulls a un passat, el seu passat, que ens parla tant de la força social dels seus ciutadans com dels valors ètics i humans que aquests defensaren.

En un món on convivim diàriament amb la intolerància, la xenofòbia o l'exaltació de la violència, cal obrir esclletxes que ens mostrin la importància d'una convivència raonada, respectuosa i democràtica; però també que ens mostrin el llarg i tortuós camí que molts van recórrer perquè nosaltres tinguéssim l'oportunitat, tan sols, de poder-ne gaudir. Per això volem reivindicar amb rotunditat la història de les persones protagonistes d'aquest combat generós per la llibertat, com un signe d'identitat de l'Estat democràtic.

Davant d'aquest deure històric insatisfet, esdevé imprescindible que totes les persones i institucions democràtiques de la ciutat contribuïm a l'estímul i al desenvolupament de les noves iniciatives socials, nascudes avui de la societat civil, però arrelades en els anys de la Transició, que tenen per objectiu treballar en la recuperació d'una memòria històrica oblidada i menystinguda al llarg de molts anys: el de la lluita contra la dictadura franquista i en defensa dels valors democràtics.

És per això també que fem una crida a la participació en aquest projecte a tots els ciutadans i ciutadanes de Terrassa. Una crida perquè es comprometin en la

preservació de la pròpia memòria col·lectiva, tot reclamant el necessari rigor històric en la difusió pública d'aquesta. Tan sols la veritat ens pot ajudar a ser més justos i més lliures.

Objectius i justificació del projecte

Cal contribuir al coneixement integral d'aquesta lluita per la llibertat durant la dictadura franquista i la Transició, en tant que part fonamental de la nostra història. Hem de fer que el coneixement complet dels fets i dels seus condicionants mantinguin viva la dignitat d'aquelles persones, organitzacions i institucions que van lluitar decididament i activament contra el Franquisme, tot arriscant la seva vida i els seus béns.

L'objectiu primordial ha de ser el d'incorporar a la memòria col·lectiva una realitat històrica que és ben coneguda pels historiadors i pels seus protagonistes, però que mereix tenir un lloc públic molt més notori i privilegiat. Cal que aquesta realitat sigui coneguda per tal de poder construir un futur fermament compromès amb la democràcia, la justícia social i la pau.

És per aquestes preuades raons que la difusió d'aquest passat ha de partir d'un rigorós exercici d'anàlisi històrica. Una anàlisi que no tingui per finalitat jutjar els seus protagonistes, sinó la de comprendre uns fets que són part de la nostra història col·lectiva i, per tant, d'importància cabdal per a l'enfortiment dels valors que han conformat i conformen l'actual cultura democràtica. En aquest sentit, el procés de recerca no intentarà oblidar o perdonar a ningú, ja que es tracta de conèixer i de comprendre el nostre propi passat, però tampoc no deixarà de banda aquells que van ser silenciats. Ben al contrari, el present projecte té com a primera obligació i com a primer deure la tasca de nodrir-se de les veus i les experiències de tots aquells a qui la política de la dictadura franquista va intentar enterrar. Tot això no exclou el dret de qualsevol persona a demanar l'acció de la justícia per restablir el seus drets, si ho considera just.

Cal estudiar a fons la repressió del Franquisme, ja que és una prova material ineludible de delictes i crims contra la humanitat que es varen cometre efectivament, però que no han estat mai convenientment reconeguts. La història oral i la memòria col·lectiva contingudes en les persones que sobrevisqueren no es pot perdre i ha d'esdevenir patrimoni col·lectiu.

És fonamental conèixer la repressió de la dictadura perquè el nostre poble s'enfronti lliurement i moral a la història pròpia, al futur i a esdeveniments d'aquesta mena arreu del món. Cal incrementar les mesures preses fins ara per part de moltes institucions, car en molts casos aquestes no han estat suficients i, per passivitat, s'ha contribuït a la pèrdua d'informació d'aquest període històric. La tasca de la recuperació de la memòria històrica esdevé una qüestió de la màxima urgència i prioritat, perquè

la contrastació de les memòries personals i la història oral són imprescindibles en aquesta cerca i es corre un risc de pèrdua definitiva. Alhora, perquè contribueix a fomentar valors ètics i morals de defensa de la convivència cívica i social, dels drets i de les llibertats, i a ser conscients dels afanys i sacrificis efectuats per nombroses persones, la majoria d'elles anònimes, per tal d'aconseguir més justícia social.

Cal convertir aquest projecte de recerca i divulgació en un projecte de ciutat, per la qual cosa caldrà establir un marc de col·laboració entre diferents organitzacions i institucions de la ciutat implicades en la recuperació de la nostra història. Per a poder realitzar aquest projecte de recerca i divulgació s'ha de disposar de tots els recursos necessaris; és el deure de les institucions públiques facilitar-los i alhora declarar aquestes activitats d'interès públic, com a forma de satisfer un deute històric, de redreçar l'actuació antidemocràtica i inhumana de la dictadura franquista.

També seran objectius del treball mostrar com la unitat d'acció de les forces antifranguistes va ser un element transcendental per a poder guanyar espais de llibertat al Franquisme; inserir el treball de recerca i divulgació en les iniciatives sorgides del teixit associatiu i les iniciatives personals i en cooperació amb altres àmbits, com són les universitats, els arxius, els museus, les institucions públiques i privades de la nostra ciutat, de Catalunya i de l'Estat espanyol. Finalment, inserir el conjunt del treball de recerca i divulgació en el conjunt d'accions o trobades periòdiques que es realitzin per tal d'intercanviar experiències, dissenyar i impulsar accions conjuntes definides de comú acord, tant a la nostra comarca com a Catalunya i a la resta de l'Estat.